

*М.І. Синюченко, канд. екон. наук, доц.,
Українська академія банківської справи НБУ*

ПРО НЕЙТРАЛЬНІСТЬ ГРОШЕЙ

Гроші є елементом системи економічних відносин. За принципами організації органічних систем, а саме такою є економічна система, елементи системи, їх форма та характер функціонування визначаються самою системою. Тобто елементи системи є ендогенними щодо системи, що і є умовою рівноваги цієї системи. Але з грошима не все так однозначно. З одного боку, вони породжуються системою економічних відносин товарного виробництва, з іншого – емітуються зовнішнім щодо економічної системи інститутом. Необхідно зауважити, що це стосується не тільки паперових грошей, але й повноцінних металевих. Ця неоднозначність місця та ролі грошей в економічній системі знайшла своє відображення в існуванні в науковій літературі широкого спектра точок зору з даного питання, деякі з яких є кардинально протилежними одна одній. Американський економіст Р. Клакер так писав з цього приводу: “Стандартні підручники по грошах і банківській справі створюють оманливе враження авторитетності завершеної теорії. В дійсності сьогодні теорія грошей відноситься до найменш узгоджених областей економічного знання...”

Науковці намагалися визначити сутність грошей, виявити їх фундаментальні властивості, причини появи та їх місце і роль в системі відтворення протягом всієї багатовікової історії економічної думки. Але, незважаючи на велику кількість досліджень в даній сфері, проблеми теорії грошей залишаються наріжним каменем в економічній теорії. Тому не дивно, що науковці знову і знову повертаються до питань теорії в пошуках розгадки грошового феномена. Зміщення акцентів в останній час у бік дослідження фундаментальних питань теорії грошей є доказом того, що істина ще не встановлена.

Фундаментальними питаннями теорії грошей, які необхідно визначити, є:

- нейтральні чи ні гроші щодо реальних показників функціонування економіки;
- екзогенний чи ендогенний характер формування грошової пропозиції щодо процесу відтворення;
- у разі екзогенності грошової пропозиції необхідно виявити, наскільки державні інститути монетарного регулювання за допомогою наявних в їх розпорядженні інструментів спроможні визначити абсолютні значення попиту на гроші і утримувати грошову пропозицію на заданому рівні.

Нейтральність грошей, на нашу думку, необхідно розглядати не тільки як відсутність зростання реальних показників функціонування економіки у результаті збільшення грошової пропозиції у довгостроковому періоді (саме так пояснює нейтральність грошей кількісна теорія), але і як відсутність негативного впливу диспропорцій грошового обігу на економічні та

соціальні процеси як у короткостроковому, так і довгостроковому періодах. Адже усіма визнано, що інфляція як вияв розбалансування грошового обігу характеризується не тільки зростанням цін, але й на певних рівнях (понад 50 % річних) призводить до кризових явищ у цілому в економіці. Наявність зв'язку між кількістю грошей і реальним ВВП свідчить про не нейтральність грошей, яка, в свою чергу, означає, що гроші можливо використовувати в державному регулюванні макроекономічними процесами. За умов нейтральності грошей маніпулювання грошовою масою задля впливу на економіку є безперспективним.

Нейтральність грошей передбачає їх ендогенність. Фактично ці положення взаємозв'язані, адже ендогенність грошей означає, що пропозиція грошей дорівнюватиме попиту на гроші. Збалансованість попиту і пропозиції грошей виключає можливість виникнення грошових криз, а, відповідно, і тих негативних наслідків, які виникають у результаті даних криз. І тільки за таких умов гроші можна вважати нейтральними. Спираючись на закони взаємодії елементів системи, необхідно зауважити, що елемент системи буде нейтральним щодо цієї системи, якщо він формується ендогенно самою системою, оскільки у цьому випадку він є функцією від інших параметрів системи. У разі екзогенності елемента системи щодо самої системи він не є нейтральним. Відповідно, нейтральність грошей можлива тільки за умови їх абсолютної ендогенності. У випадку екзогенності грошової пропозиції чи її часткової ендогенності гроші не нейтральні, а, отже, здатні впливати на реальні показники функціонування економіки.

Синюченко, М.І. Про нейтральність грошей [Текст] / М.І. Синюченко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. тез доп. ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції (9-10 листопада 2006 р.): у 2 ч. – Суми: УАБС НБУ, 2006. – Ч. 2. - С. 6-8.